

## Utbildningsinspektion i Garda och Näs skolor, förskoleklass, årskurs 1–6 samt i Högbyskolans förskoleklass, årskurs 1–6 samt årskurs 7–9

### Innehåll

|                                      |    |
|--------------------------------------|----|
| Inledning .....                      | 1  |
| Underlag .....                       | 1  |
| Beskrivning av skolorna .....        | 2  |
| Sammanfattande bedömning .....       | 2  |
| Bedömning av resultaten .....        | 4  |
| Bedömning av genomförandet .....     | 8  |
| Bedömning av förutsättningarna ..... | 13 |

### Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Garda skola den 13 september, Högbyskolan årskurs 1–6 den 25 september, Högbyskolan årskurs 7–9 och den särskilda undervisningsgruppen Malma den 26-27 september och Näs skola den 9 november 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

### Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Gotlands kommun och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

På skolorna intervjuades rektorer, lärare, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. På Garda skola intervjuades även före detta rektorn och på Högbyskolan även den biträdande rektorn.

Inspektörerna besökte lektioner och gjorde iakttagelser i skolmiljön. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolorna utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorerne har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

### Beskrivning av skolorna

| <b>Garda skola</b> | <b>Antal barn/elever</b> |
|--------------------|--------------------------|
| Förskoleklass      | 11                       |
| Grundskola         | 74                       |

| <b>Högbyskolan</b>     | <b>Antal barn/elever</b> |
|------------------------|--------------------------|
| Förskoleklass          | 18                       |
| Grundskola årskurs 1–6 | 96                       |
| Grundskola årskurs 7–9 | 368                      |

| <b>När skola</b> | <b>Antal barn/elever</b> |
|------------------|--------------------------|
| Förskoleklass    | 3                        |
| Grundskola       | 36                       |

Källa: Skolornas egna uppgifter från höstterminen 2007.

På Garda och När skolor finns förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6. Dessa två skolor samt Högbyskolan förskoleklass och årskurserna 1–6 har en gemensam rektor. På Högbyskolan årskurs 1–6 finns också en särskild undervisningsgrupp, benämnd Delfinen, med elever som läser efter grundskolans läroplan och kursplan samt elever som läser efter särskolans läroplan och kursplan.

Högbyskolan årskurs 7–9 och den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan i Klintehamn har en rektor. Även på Högbyskolan finns en särskild undervisningsgrupp kallad 7–9 med grundskoleelever samt elever som är mottagna i särskolan.

På skolorna har förskoleklass, grundskola samt de särskilda undervisningsgrupperna inspekterats. Kommunens ansvarstagande för skolbarnsomsorgen beskrivs i en separat rapport avseende hela kommunens skolbarnsomsorg.

### Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att skolorna i flera avseende fungerar väl. På alla skolorna måste dock elevernas kunskapsresultat följas upp och utvärderas på ett bättre sätt. Likabehandlingsplanen måste utvecklas liksom elevernas medverkan i arbetet med denna. Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola bedriver ett bra arbete med att presentera och ge eleverna kännedom om målen för utbildningen. Även Högbyskolan årskurs 7–9 har målbeskrivningar för sina elever och den övervägande bilden på skolorna är att eleverna upplever att de är trygga och trivs. När skola organiserar undervisningen i klasser/grupper på ett sätt som ger eleverna goda förutsättningar att nå kunskapsmålen. Dock bör de individuella utvecklingsplanerna utvecklas och elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen bör förbättras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola samt de särskilda undervisningsgrupperna Malmaskolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen och på Högbyskolan årskurs 7–9 i årskurs 7 (4 kap. 1 § skollagen, 6 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen, avsnitt 2.8 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolornas likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med likabehandlingsplan).
- Den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan saknar en likabehandlingsplan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Elevers val på När skola och Högbyskolan årskurs 7–9 anordnas inte i enlighet med förordningen (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen).
- Beslut om anpassad studiegång för elever i de särskilda undervisningsgrupperna saknas på Högbyskolan årskurs 1–6 och årskurs 7–9 (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk på Högbyskolan årskurs 7–9 anordnas inte i enlighet med förordningen (2 kap. 15–16 §§ grundskoleförordningen).
- Ordningsreglerna för Högbyskolan årskurs 1–6 utarbetas inte under medverkan av elever (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen utarbetas inte under medverkan av elever (4 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Högbyskolans årskurs 7–9 skriftliga omdömen överensstämmer inte med förordningens krav (7 kap. 9 § grundskoleförordningen).
- Eleverna på Garda skola ges inte förutsättningar att nå de nationella målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Resultaten avseende normer och värden på Garda skola bör förbättras.
- Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6, När skola samt Högbyskolan årskurs 7–9 bör förbättra elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen.
- Garda skola bör förbättra sitt arbete med att utveckla de undervisningskvaliteter som läroplanen anger.
- Högbyskolan årskurs 7–9 bör tillse att skolans samverkan kring verksamheten omfattar alla elever.
- Utvecklingssamtalen vid Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola bör förbättras.

- Garda skola bör se över omfattningen av undervisningen i ämnet teknik så att alla elever ges möjlighet att uppnå de nationella målen i årskurs 5.
- Skolorna bör följa upp och utvärdera elevernas utveckling mot läroplanens mål att sträva mot.
- Den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan bör utveckla sina åtgärdsprogram.
- Skolornas individuella utvecklingsplaner bör förbättras.
- Analys och förslag på åtgärder bör utvecklas i kvalitetsredovisningarna för Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6, När skola och Högbyskolan årskurs 7–9. De särskilda undervisningsgrupperna bör också beskrivas eller ha särskilda kvalitetsredovisningarna.
- Den pedagogiska ledningen på skolorna bör förbättras.

### Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

#### Kunskaper

Av inspektionen framgår att förskoleklassens verksamhet i Garda skola, Högbyskolan och När skolas rymmer såväl lek, rörelse och skapande verksamhet som arbete med grundläggande språkliga och matematiska begrepp. Inspektörerna bedömer att förskoleklassernas verksamhet ger eleverna förutsättningar att utvecklas på det sätt som anges i de nationella målen för skolformen.

**Tabell 1, Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola. Nationella ämnesprov i åk 5. Andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen för proven.**

| År 2005      | Svenska | Engelska | Matematik |
|--------------|---------|----------|-----------|
| Garda skola  | 88      | 85       | 88        |
| Högby åk 1–6 | 91      | 96       | 91        |
| När skola    | 79      | 64       | 86        |
| År 2006      |         |          |           |
| Garda skola  | 88      | 71       | 88        |
| Högby åk 1–6 | 94      | 94       | 94        |
| När skola    | 80      | 80       | 90        |
| År 2007      |         |          |           |
| Garda skola  | 100     | 87       | 100       |
| Högby åk 1–6 | 92      | 83       | 100       |
| När skola    | 90      | 90       | 80        |

Källa: Skolornas egna uppgifter

Tabell 1 ovan visar att Garda skola har förbättrat kunskapsresultaten och alla elever når målen i matematik och svenska år 2007. När skola visar också de på ett förbättrat resultat i engelska och svenska samtidigt som matematikresultatet

varierar. Resultaten har försämrats två år i rad i ämnet engelska på Högbyskolan årskurs 1–6 medan resultatet i matematik har förbättrats.

**Tabell 2, Högbyskolan. Nationella ämnesprov i åk 9. Andelen elever som enligt skolans bedömning uppnått målen för proven (%). Statistik Skolverket.**

|           | År 2005 | År 2006 | År 2007 |
|-----------|---------|---------|---------|
| Engelska  | 97,3    | 95,8    | 92      |
| Matematik | 97,2    | 92,8    | 80      |
| Svenska   | 94,3    | 100     | 93      |

Källa: Skolans egna uppgifter

Tabellen ovan visar att Högbyskolan årskurs 7–9 de tre senaste åren i resultaten från de nationella ämnesproven försämrats med undantag för matematik år 2006. I betygsstatistiken kan inspektörerna utläsa att 9,3 procent av eleverna inte blir godkända i engelska och 9,9 procent inte blir godkända i matematik.

Lärarna och skolledningen på samtliga skolorna analyserar orsaker till förändringar i resultat och vidtar åtgärder för att förbättra dessa.

**Tabell 3, Slutbetyg i Högbyskolan årskurs 7–9 år 2005 och 2006 enligt statistik från Skolverket.**

|                                            | Högbyskolan |       | Kommunen |       | Riket |       |
|--------------------------------------------|-------------|-------|----------|-------|-------|-------|
|                                            | 2005        | 2006  | 2005     | 2006  | 2005  | 2006  |
| Meritvärde                                 | 207,6       | 209,1 | 200,8    | 198,8 | 206,3 | 206,8 |
| Andel (%) med fullständigt slutbetyg       | 83,5        | 79,6  | 77,9     | 76    | 75,5  | 76    |
| Andel (%) behöriga till nationellt program | 89,6        | 86,2  | 88,9     | 88,2  | 89,2  | 89,5  |

Högbyskolan årskurs 7–9 tabell 3 visar på ett meritvärde högre än genomsnittet för riket för åren 2005 och 2006. Cirka 80 procent av eleverna har ett fullständigt slutbetyg och 86 procent är behöriga att söka till ett nationellt program i gymnasieskolan. Vid en jämförelse av resultaten från de nationella ämnesproven och slutbetyg vårterminen 2006 framkommer att det är flera elever som inte når målen i slutbetyget än i de nationella ämnesproven. Det sker inte någon analys och förslag på åtgärder utifrån de skillnader som framkommer mellan elevernas resultat på de nationella ämnesproven och slutbetyg i årskurs 9. I Skolverkets betygsstatistik för åren 2006 går att utläsa att i 12 av 14 ämnen är det fler flickor än pojkar som inte når målen. I intervjuer med rektorn och personal framkommer att denna skillnad i betyg ur ett genusperspektiv inte uppmärksammas av rektorn.

Enligt läroplanen ska skolan vid betygssättning utnyttja all tillgänglig information för att kunna göra en allsidig bedömning av elevernas kunskaper. Rektorn har också ansvar för skolans resultat och för att arbetet följs upp och utvärderas i relation till de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolenivå och att dessa ligger till grund för analys och förbättring av verksamheten i stort. Inspektionen visar att Garda skola,

Högbyskolans årskurs 1–6 och När skola har en systematisk uppföljning av resultaten i svenska, engelska och matematik. Några sammanställningar för hur stor andel av eleverna som uppnår de nationella målen i årskurs 5 i kursplanernas övriga ämnen finns dock inte. Högbyskolans årskurs 7–9 har uppföljningar av resultaten i årskurs 8 och 9 och då genom betygsresultaten. I årskurs 7 kan inte skolan redovisa några sammanställningar av huruvida eleverna uppnår målen eller inte. Den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan har inte några sammanställningar av elevernas kunskapsutveckling i något ämne. Inspektörerna bedömer att skolorna måste förbättra arbetet med uppföljning och utvärdering av det samlade resultatet vad gäller elevernas kunskaper i förhållande till de nationella kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5. I detta sammanhang bör även resultat från elever i grundskolans övriga årskurser analyseras. Inspektörerna bedömer också att rektorn på Högbyskolans årskurs 7–9 bör analysera och tillse att adekvata åtgärder sätts in utifrån de resultat som redovisas vid skolan.

I den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan är undervisningen väl anpassad till elevernas förutsättningar och i de flesta fall uppnår eleverna de individuellt satta målen.

I läroplanen och de nationella kursplanerna anges mål för utbildningen, övergripande och i olika ämnen. Skolan ska klargöra för eleven vilka målen är och kontinuerligt följa upp elevernas kunskapsutveckling. I Garda skola, Högbyskolans årskurs 1–6 och När skola finns i flera ämnen "lokala uppnåendemål" med en utgångspunkt i de nationella styrdokumentet och den kommunala skolplanen. I klassrummen kan inspektörerna se målen presenterade i skrift och eleverna har kännedom om de mål som har presenterats för dem. På När skola uttrycker föräldrar att de inte informeras om de mål skolan har utarbetat. På Högbyskolans årskurs 7–9 finns ett pågående arbete med mål att uppnå samt mål att sträva mot, tillsammans med eleverna. Inspektörerna bedömer att Garda skola, Högbyskolans årskurs 1–6 samt Högbyskolans årskurs 7–9 utför ett gott arbete med att presentera och ge eleverna kännedom om målen för utbildningen. När skola kan ytterligare förtydliga utbildningsmålen för elevernas vårdnadshavare.

### **Normer och värden**

I barn- och utbildningsförvaltningens enkätundersökning 2006/07 för årskurserna 3 och 5, under rubriken normer och värden avseende trygghet och trivsel, redovisar Garda skola dels högre måluppfyllelse än tidigare år, dels högre värden än generellt på Gotland. För år 2007 uppges (på en fyrgradig skala) 3,9-4,0 av eleverna i årskurs 3 att de är trygga. För Högbyskolans årskurs 3, uppges 3,6-4,0. Eleverna i årskurs 5, på Garda skola har ett något lägre resultat 3,5-3,7. På Högbyskolans årskurs 5 visar siffrorna 3,4-4,0. På När skola årskurs 3, varierar värdena mellan 3,6-3,9 och i årskurs 5, 3,7-3,8. Samtliga intervjuade (elever, föräldrar skolläda och lärare) uppger att personalen på de båda skolorna vidtar åtgärder om kränkningar sker. Eleverna säger sig också känna till vad skolan har för förväntningar på dem. Dock har inte till arbetet med normer och värden, eleverna på Högbyskolans årskurs 1–6 varit delaktiga i framtagandet av ordningsreglerna vilket författningarna kräver. Inspektörerna bedömer att Högbyskolans årskurs 1-6 måste göra eleverna delaktiga i processen med att ta fram, följa upp och utvärdera ordningsregler.

Rektorerna på alla skolorna, följer upp elevernas utveckling till ansvars-kännande människor och samhällsmedlemmar samt hur eleverna upplever sin skolsituation genom dels en elevmiljöenkät, dels genom samtal med lärarna som uppfat-

tar att eleverna utvecklar sådana värderingar. Elevmiljöenkäten genomförs fyra gånger per år.

Ur enkäten för Högbyskolans årskurs 8 kan man utläsa att eleverna är trygga på lektioner och raster (96-98 procent) men förtroendet för vuxna uppgår endast till 69 procent. Dessa resultat har analyserats i ledningen och i personalgruppen och det låga resultatet gällande förtroendet för vuxna har resulterat i olika åtgärder från skolans sida. Bland annat har skolan utarbetat en speciell "handlingsplan mot skolk och ordningsstörande beteende" och anställt en korridorvård. Skolan har också med stöd från Alkoholkommittén (underställd Socialdepartementet) arbetat för att höja åldern för alkoholdebuten samt minska berusningsdrickandet. I kommunens drogvaneundersökning syns enligt kvalitetsredovisningen en trend att skolan till delar har lyckats med detta. Förutom det ovan nämnda arbetet på Högbyskolan årskurs 7-9, så genomförs det förebyggande arbetet på skolorna bland annat med hjälp av ett pedagogiskt program som tränar elevernas sociala och emotionella förmåga. Inspektörerna bedömer att skolan utför ett gott arbete och uppnår ett bra resultat kring normer och värden.

Vid verksamhetsbesöken på Garda skola kan inspektörerna se elever som på flera olika sätt visade varandra respekt och tog ansvar för varandras trivsel. Inspektörerna ser också motsatsen med elever som stör undervisningen och i låg grad visar varandra och lärare respekt och hänsyn. Inspektörerna bedömer att rektorn för Garda skola bör säkerställa att alla elever utvecklar de normer och värden som läroplanen beskriver.

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet uttrycks att de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig, ska omfatta alla elever, och att eleverna ska ha ett reellt inflytande på utbildningens utformning. Enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer. I samma enkätundersökning som nämns ovan uppger eleverna på Garda skola i årskurs 3 på samma fyrgradiga skala värdet 3,4-3,9 att de har inflytande/får ta ansvar. För årskurs 5 är siffrorna 3,1-3,4. På Högbyskolan årskurs 3 varierar siffrorna mellan 3,6-3,9 och för årskurs 5 skiftar resultatet mellan 2,8-3,1. Det lägre resultatet redovisas under rubriken "Jag får vara med och planera mitt arbete". På När skola årskurs 3 varierar värdena mellan 3,1-3,6 och i årskurs 5 3,0-3,8. De elever som inspektörerna samtalar med har svårt att ge exempel på när och hur de har inflytande och kan påverka planeringen av sitt lärande. Vanligast enligt eleverna, vilket också inspektörerna ser vid verksamhetsbesöken är att eleverna får välja nya arbetsuppgifter efter det att de andra arbetsuppgifterna är avklarade. Enligt lärarna finns ett visst inflytande för eleverna men att detta inflytande kan öka. Skolledningen har utvärderat elevernas inflytande bland annat genom en egen elevmiljöenkät och resultatet från enkäten visar att eleverna har ett visst inflytande. Elevinfosflytandet tycks variera från lärare till lärare, från ämne till ämne inom skolorna. Inspektörerna bedömer sammanfattningsvis att elevernas inflytande över utbildningens utformning bör utökas och omfatta alla elever på Garda skola, Högbyskolan årskurs 1-6 och När skola.

Elevenkäten för Högbyskolan årskurs 7-9 för 2005 redovisar låga siffror för vad och hur eleverna får delta i planeringen av arbetet i skolan. En teori från skolan är att eleverna kanske anser att det är "bekvämt" att allt ansvar ligger på lärarna. Vid samtal framkommer att elever har lågt självförtroende och upplever att lärarna inte riktigt litar på dem och deras förmåga att ta ansvar i denna fråga.

Flera elever på skolan uttrycker till inspektörerna en uppgivenhet och ett ointresse för sin egen studiesituation. Eleverna anser att de inte behöver skolan utan istället kan tillägna sig de kunskaper de behöver på annat sätt. Möjligheter till inflytande över undervisningen och det egna lärandet är i hög grad varierande och beror på olika lärares inställning. Elever uppger även att detta skiljer mellan olika ämnen och arbetslag. Inspektörerna bedömer att elevernas möjligheter till inflytande över undervisningen och det egna lärandet på Högbyskolan årskurs 7–9 bör förbättras. Inspektörerna vill i detta sammanhang också påpeka att skolan enligt läroplanen har ett ansvar att förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Läroplanen anger att i varje klass eller undervisningsgrupp ska eleverna ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Vidare anges att undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Skolan ska också utveckla elevernas förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ansvar.

För att ge eleverna möjlighet till inflytande över verksamheten har Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola valt att ha klass- och elevråd. Eleverna upplever att de har möjligheter till inflytande i råden och förstår varför skolan ska ha en samverkan med sina elever. Exempel på en elevrådsfråga från Garda skola är huruvida eleverna ska äta i klassrummen eller i matsalen. På Högbyskolan årskurs 7–9 samverkar skolan med sina elever genom elevråd, klassråd, matråd och arbetslagsråd. Huruvida dessa råd fungerar råder det dock delade meningar om på skolan. Vissa elever och lärare uppger att eleverna har ett inflytande över verksamheten genom dessa råd och kan också ge exempel på frågor och resultat från dessa möten. Andra elever uppger att det är lärarberoende om klassråd genomförs eller inte. Enligt eleverna signalerar lärarna att undervisningen går i första hand och att råden inte har samma dignitet. På När skola fungerar klass- och elevråd enligt eleverna väl. Eleverna upplever ett inflytande och frågorna handlar ofta om lekredskap och dylikt. Rektorn uppger att elevrådet på När skola utformar, sammanställer och återrappporterar en enkät kring skol- och trivsselfrågor. Inspektörerna bedömer att elevernas inflytande över verksamheten på Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola fungerar väl. Däremot bör Högbyskolan årskurs 7–9 ge alla elever möjlighet till samverkan kring frågor om verksamheten.

### Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

#### Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola har tillsammans med förskoleklassen och fritidshemmet likabehandlingsplaner. Även Högbyskolan

årskurs 7–9 har en likabehandlingsplan. Planerna innehåller bland annat diskrimineringsgrunderna, tillvägagångssätt vid akuta situationer och förebyggande åtgärder. Det framgår dock inte om de förebyggande åtgärderna är utifrån en aktuell kartläggning, vilket författningarna ställer krav på. Det går heller inte att utläsa vilka åtgärder som ska påbörjas och genomföras under det kommande året eller ansvarsfördelningen mellan rektorn och personalen. Det finns dessutom ett krav på att planen upprättas, följs upp och ses över under medverkan av eleverna.

Rutiner för dokumentation ska också finnas i planen. Då elever tillfrågas säger en del av dem att de har hört talas om planen, andra inte. Ingen elev känner dock till att någon elev har deltagit i framtagandet av planen. Flera av eleverna som säger sig känna till planen upplever den dessutom som svår att förstå. Kännedomen om planen bland eleverna varierar. Inspektörernas bedömer att likabehandlingsplanerna måste förbättras liksom elevers delaktighet vid framtagandet av planen.

I den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan saknas en likabehandlingsplan, vilket måste åtgärdas.

I det förebyggande arbetet mot diskriminering och annan kränkande behandling använder sig alla skolorna utom När skola av bland annat av kamratstödjare. Dessa kamratstödjare får en viss handledning från sina blivande kamrater, kamratstödarna i de högre årskurserna på Högbyskolan. Värdegrundsarbetet sker systematiskt i alla klasser och består av övningar och diskussioner i klasserna och på skolorna. Regler finns och dessa har diskuterats i elevgrupperna. Som tidigare nämnts genomför skolorna egna elevmiljöenkäter som sedan analyseras och diskuteras på olika möten. Inspektörerna kan vid verksamhetsbesöken på de olika skolorna se att ett aktivt värdegrundsarbete finns, dock bör vissa resultatet förbättras som tidigare nämnts (se avsnittet normer och värden).

Enligt läroplanen åligger det rektorn att se till att formerna för samarbete mellan skolan och hemmen utvecklas. För samverkan med vårdnadshavarna finns bland annat ett så kallat skolråd för varje skola. I de lägre klasserna informeras föräldrarna om verksamheten varje vecka med ett så kallat veckobrev. På När skola är föräldrarna inte nöjda med den samverkan skolan erbjuder dem. Skolrådets möten sker enligt föräldrar, för sporadiskt och är innehållslösa. Rektorn hävdar dock att dessa träffar sker regelbundet. Mot bakgrund av vad som har framkommit i inspektionen finns det anledning för När skola att se över sin samverkan med föräldrarna. Garda skola och Högbyskolan årskurs 1–6 samverkan med föräldrarna genom skolråd och även i andra avseenden bedöms av inspektörerna som god.

Trots att Högbyskolan årskurs 7–9 har lagt kraft de senare åren på att utveckla sin samverkan med föräldrarna uppger flera föräldrar att skolan ger dem ett intryck av att skolrådet inte är så viktigt. Inspektörerna bedömer därför att skolan ytterligare kan se över sin samverkan med föräldrarna.

Övrig samverkan på skolorna sker genom telefonkontakt, e-post och olika former av möte och utvecklingssamtal. Vid utvecklingssamtalen som genomförs en gång per termin, och enligt föräldrarna håller god kvalitet, koncentreras dock informationen kring den sociala utvecklingen och ämnena svenska och matematik och i viss mån engelska. Föräldrar på När skola uppger att samtalen ibland kan vara svåra att ta till sig som förälder. Föräldrarna uttrycker ett önskemål om en större tydlighet från skolans sida. Inspektörerna bedömer att skolorna i hög grad bör informera eleverna och deras vårdnadshavare om hur det går för

eleverna i samtliga ämnen och tydligare koppla detta till de nationella målen i kursplanerna.

### **Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen**

Mål att sträva mot anger inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en kvalitetsutveckling i skolan. Av läroplanen framgår bland annat att skolan ska sträva efter att varje elev lär sig diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem samt att reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Klassrumsbesök och intervjuer visar att organiseringen av undervisningen till delar är flexibel och eleverna ges möjligheter att arbeta för att uppnå de olika former av kunskap läroplanen beskriver. Graden av läroplansanknytning i undervisningen på Garda skola skiftar dock mellan lärare och ämne. På Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola kan inspektörerna vid verksamhetsbesöken se att strävansmålen anger inriktningen på skolans arbete. Garda skola och Högbyskolan årskurs 1–6 utvärderar i viss mån arbetet med strävansmålen genom sina elevmiljöenkäter. Detta arbete kan dock utvecklas. Inspektörerna bedömer att Garda skola bör förbättra arbetet med att utveckla de undervisningskvaliteter som läroplanen anger. Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola bör utveckla den systematiska uppföljningen och utvärderingen av elevernas utveckling mot läroplanens mål att sträva mot. I dessa arbeten är rektorns roll viktig.

I arbetet med normer och värden har Högbyskolan årskurs 7–9 satt läroplanens strävansmål i fokus för att få eleverna att utveckla de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen. Vid verksamhetsbesöken ser inspektörerna att de flesta lärarna tar denna uppgift på allvar och att strävansmålen i hög grad anger inriktningen på skolans arbete. Inspektörerna bedömer att Högbyskolan årskurs 7–9 har ett väl utvecklat arbete kring läroplanens strävansmål.

Skolorna har haft speciella kompetensdagar då kursplanerna och läroplanen har diskuterats och lärarna försöker utforma undervisningen med utgångspunkt i dessa. Detta har som nämnts utmynnat i att målen i kursplanerna är tydliga för eleverna.

Inspektörerna ser positivt på att rektorerna för Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6, När skola och Högbyskolans årskurs 7–9 har kontinuerlig kontakt, dels för att underlätta övergången för skolornas elever och dels för att få kunskap om hur eleverna utvecklas, i syfte att utveckla undervisningen på skolorna.

### **Individanpassning och stöd**

När elevers stödbehov På Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola identifieras ska alltid rektorn kontaktas. Rektorn tar sedan i samråd med lärarna beslut om formen för det särskilda stödet. Lärarna i de senare årskurserna på dessa skolor har också enligt skolledningen möjlighet till handledning av specialpedagogen. Stödbehovet skiftar mellan grupperna på Garda skola och skolledningen anstränger sig att fördela personal och tid så att de elever som är i behov av särskilt stöd får det. Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola identifierar elever i behov av särskilt stöd samt ger eleverna detta stöd.

På Högbyskolan årskurs 1–6 ger de relativt små undervisningsgrupperna lärarna möjlighet att ge det särskilda stödet inom den klass eller grupp eleverna tillhör. I den särskilda undervisningsgruppen Delfinen på Högbyskolan årskurs 1–6 är nio elever placerade varav två elever läser efter grundsärskolans kursplaner. I

gruppen arbetar en specialpedagog, en assistent och en förskollärare. Undervisningen är flexibel och stödet är utformat utifrån de behov eleverna har.

På När skola utnyttjar lärarna varandras olika kompetenser för att ge eleverna särskilt stöd. Inspektörerna bedömer att skolorna identifierar elever i behov av särskilt stöd samt tillgodoser detta stöd.

På Högbyskolan årskurs 7–9 ges det särskilda stödet i första hand inom elevgruppens ram och inom arbetslaget, men även resurser mellan arbetslagen nyttjas. Enligt lärarna, elevvårdsteamet och skolledningen identifieras alla elever i behov av särskilt stöd, dock finns tveksamheter om alla elever i behov av särskilt stöd får stödet i tillräcklig omfattning. Under läsåret 2007-2008 arbetar skolan på ett nytt sätt för att öka omfattningen av det särskilda stödet. Skolan har för eleverna frivilliga intensivkurser i svenska, engelska och matematik. Målet är att eleverna ska, förutom att bli godkända i dessa ämnen, öka självförtroendet och medvetenheten kring sitt eget sätt att lära samt stärka sin koncentration förmåga. En intensivkurs pågår i tre veckor och varje kurs utvärderas efter avslut. Med intensivkurserna arbetar en pedagog och en assistent och de kan ta emot åtta elever per kurs. Inspektörerna bedömer att ambitionerna att ge fler elever särskilt stöd på Högbyskolan årskurs 7–9 som god.

I den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan finns sex elever i årskurserna 2–6 och tillsammans med dem arbetar en lärare, en fritidspedagog, en förskollärare och en assistent. Eleverna kommer från fem olika skolor och alla elever utom en har en klassplacering. Med hjälp av den höga personaltätheten är stödet till dessa elever omfattande. Inspektionen visar att personalens förmåga till individualisering är hög och individanpassningen ger eleverna möjlighet att utvecklas och nå de individuellt satta målen. Malmaskolan har också åtgärdsprogram för sina elever. Men dessa beskriver enbart vilka åtgärder som ska vidtas och utgår inte från en pedagogisk kartläggning, kring arbetsformer, arbetssätt, utvärdering och vem som ska göra vad etc. Skolan har åtgärdsprogram för de elever som har särskilt stöd. Dessa åtgärdsprogram är av skiftande kvalitet och bör utvecklas. Inspektörerna bedömer att stödet till eleverna i den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan är väl utformat och fungerar väl men att åtgärdsprogrammen bör utvecklas. De övriga skolorna har och använder sig av åtgärdsprogram av varierande kvalitet för sina elever och inspektörerna bedömer att de även här kan utvecklas.

Inspektörerna har tagit del av exempel på individuella utvecklingsplaner. Garda skolas individuella utvecklingsplaner är utformade som ett krysschema där det går att utläsa vad eleven kan och vad eleven känner till i ämnena svenska, matematik och engelska samt sociala utveckling. I de individuella utvecklingsplanerna på Högbyskolan årskurs 1–6, går att utläsa elevernas starka sidor samt utvecklingsmål och vem som ska göra vad. I När skolas individuella utvecklingsplaner går att utläsa mål att uppnå, hur och vem som gör vad samt en utvärdering. I Högbyskolan årskurs 7–9 och den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan finns framtidsplaner med konkreta insatser som sammanfattar vilka insatser som ska göras. Däremot saknas i samtliga planer en beskrivning hur elever ska utvecklas inom ramen för läroplan- och kursplan. Inte heller finns någon dokumentation kring elevers utveckling och lärande eller hur de ska ges möjlighet att påverka sina studier. Inspektörerna bedömer att de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras i enlighet med grundskoleförordningens krav.

Eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna Delfinen och Högbyskolan årskurs 7–9 har enligt lärarna anpassad studiegång. Undervisningen är koncentrerad till svenska, engelska och matematik även om andra ämnen förekommer. Eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna Delfinen, Malmaskolan och Högbyskolan årskurs 7–9 saknar beslut om en anpassning av elevernas studiegång, vilket måste åtgärdas.

### **Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning**

På Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola dokumenteras elevernas kunskapsutveckling bl.a. i de individuella utvecklingsplanerna och underlagen till dessa som följs upp och diskuteras vid utvecklingssamtalet. I förskoleklasserna används bland annat ett material för att bedöma den fonologiska medvetenheten hos barnen. Läsutvecklingsscheman används i både förskoleklassen och årskurs 1–6. Diagnoser görs i matematik och svenska i årskurs 1-3 och de nationella ämnesproven i årskurs 5.

I Högbyskolan årskurs 7–9 utvärderas kunskaperna genom de nationella ämnesproven, skriftliga utvärderingar, samtal. Ett av rektorns sätt att erhålla information kring elevernas kunskapsutveckling är att delta, dels i elevvårds- teamets möten, dels i klasskonferenser en gång per klass och termin. Samarbetet mellan lärarna kring bedömningar och betygssättning på skolan sker huvudsakligen inom ramen för arbetslag och ämnesgrupper och då tillsammans med eleverna, men bedömningsdiskussioner med andra lärare på andra skolor förekommer också. Inspektörerna bedömer att det på skolan bedrivs ett arbete för att säkerställa en likvärdig betygssättning. I utvecklingssamtalen, som även här genomförs en gång per termin, får föräldrarna kunskap om elevernas utveckling dels socialt och dels kunskapsmässigt. Enligt föräldrarna relaterar skolan till de nationella målen då de redogör för elevernas kunskapsutveckling. Föräldrarna är i stort nöjda med samtalen men tycker att de ligger för sent på terminen för att kunna åtgärda de eventuella brister lärarna presenterar på samtalen.

Den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan har som tidigare nämnts ingen dokumentation kring elevernas kunskapsutveckling. Däremot utvärderas alltid elevernas arbeten direkt efter att de har utförts tillsammans med varje enskild elev. Enligt personalen efterfrågar varken förvaltning eller rektor elevernas resultat. Rektorn besöker verksamheten vid så kallade styrgruppsmöten tre gånger per termin och däremellan endast sporadiskt. Inspektörerna bedömer att då kunskapsresultat saknas och rektorn enligt läroplanen är ansvarig för utformandet av undervisningen, elevvården och det särskilda stödet för eleverna bör rektorn i en högre grad engagera sig för verksamheten.

Av bestämmelserna angående betygssättning framgår att för de elever som inte nått målen för godkänt i ett ämne i slutet av det nionde skolåret ska skolan utfärda ett skriftligt omdöme om elevens kunskapsutveckling i ämnet. Av omdömet kan också framgå vilka stödåtgärder som vidtagits. Inspektörerna har granskat ett urval av skriftliga omdömen från Högbyskolan årskurs 7–9 och kan konstatera att dessa är av varierande kvalitet och innehåller i vissa fall endast vad eleven inte gjort och i vilken utsträckning eleven inte deltagit i ämnet ifråga. Vilka mål eleven har nått framgår inte. Inspektörerna bedömer att de skriftliga omdömena inte uppfyller grundskoleförordningens krav.

### **Kvalitetssäkring och förbättringsarbete**

I förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet föreskrivs att en skriftlig kvalitetsredovisning årligen ska upprättas, i alla verksamheter, som ett

led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Den ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts, en analys och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Ett krav är också att elever ska vara delaktiga vid framtagande av kvalitetsredovisningen. Inspektörerna bedömer att det för år 2005-2006 finns kvalitetsredovisningar för alla skolorna som till viss del innefattar detta. I redovisningarna finns beskrivet mål, resultat, vissa analyser och en del förslag på åtgärder för utveckling av verksamheten. Analysen och förslag på åtgärder bör dock ytterligare utvecklas enligt inspektörernas bedömning. Inspektörerna bedömer att skolorna har ett kvalitetsarbete men att arbetet kan utvecklas inom de områden som identifierats i rapporten. Den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan ingår endast med namn, åldrar på eleverna och elevernas antal i ingressen i kvalitetsredovisningen för Högbyskolan årskurs 7–9. Den särskilda undervisningsgruppen Delfinen på Högbyskolan årskurs 1–6 är över huvudtaget inte beskriven i kvalitetsredovisningen och inte heller går det att utläsa något om den särskilda undervisningsgruppen på Högbyskolan årskurs 7–9. Inspektörerna bedömer att de olika verksamheterna på ett tydligare sätt bör beskrivas i eller ha egna kvalitetsredovisningar. Skolorna måste också tillse att kvalitetsredovisningarna utarbetas under medverkan av eleverna i enlighet med förordningens krav.

### **Ledning och intern kommunikation**

Rektorn för Garda skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola tillträdde sommaren 2007 och har tidigare arbetat som specialpedagog och som biträdande rektor. Hon skaffar sig en god bild av verksamheten genom att bland annat besöka alla verksamheter i skolan och genom att följa upp verksamheten genom olika enkäter, delta i elevvårdsmöten och klasskonferenser. Elever och de flesta föräldrar uppger också att det har ett stort förtroende för rektorn och för personalen i övrigt. Rektorn har inte genomgått den statliga rektorsutbildningen men uppger själv att hon har ett stort stöd och hjälp av den avgående rektorn. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med verksamheten. Sammantaget och med hänsyn till de brister och övriga förbättringsområden som angivits i denna rapport bedömer inspektörerna att det pedagogiska ledarskapet bör utvecklas.

Även rektorn för Högbyskolan årskurs 7–9 är väl förtrogen med sin skola. Dock besöker rektorn den särskilda undervisningsgruppen Malmaskolan endast vid få tillfällen per termin. Rektorn har arbetat på Högbyskolan sedan år 2000 och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Enligt rektorn efterfrågar förvaltningen sällan resultat från skolan. Sammantaget och med hänsyn till de brister och övriga förbättringsområden som angivits i denna rapport bedömer inspektörerna att det pedagogiska ledarskapet bör utvecklas.

## **Bedömning av förutsättningarna**

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som ska erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

### **Tillgång till utbildning och information om utbildning**

Tillgång till utbildningen i övrigt och information om denna bedöms på Garda skola och Högbyskolan årskurs 1–6 generellt sett som god av inspektörerna.

I skollagens timplan uttrycks att eleverna under sina nio år i grundskolan ska få undervisning i 118 timmar i hem- och konsumentkunskap. I de naturorienterade ämnena biologi, fysik, kemi och teknik ska eleverna få undervisning i 800 timmar. Enligt Garða skolas timplan ska eleverna under sina år på skolan få 40 timmar i hem- och konsumentkunskap fördelat på 10 timmar i årskurserna 3–6.

Enligt kursplanen för hem- och konsumentkunskap och mål att uppnå i årskurs 5 ska eleven kunna laga mat och arrangera för gemenskap kring måltiden och förstå dess kulturella och sociala värde, kunna använda olika varor, metoder och redskap i hushållet och därvid ta hänsyn till hälsa, hushållsekonomi och miljö, kunna samarbeta med andra vid arbete med olika uppgifter, vid genomförandet av olika uppgifter i hushållet kunna jämföra priser och uppfatta skillnader mellan information och reklam. Förutom bakning har eleverna svårt att ge inspektörerna exempel på aktiviteter i ämnet. Lärarna uppger att de arbetar efter timplanen men alla elever når inte målen i ämnet. Inspektörerna bedömer att Garða skola måste säkerställa att undervisningen i hem- och konsumentkunskap ger elever möjlighet att uppnå de nationella målen i kursplanen. I ämnet teknik undervisas eleverna efter kursplanen men lärarna är tveksamma till om eleverna får ämnet i den omfattning de har rätt till. Inspektörerna bedömer att skolan bör undersöka om alla elever får undervisning i den omfattning de har rätt till i ämnet teknik.

I timplanen anges ett visst antal timmar för elevens val. Enligt grundskoleförordningen syftar undervisningen till att fördjupa och bredda kunskaper i ett eller flera ämnen. Elevens val på Högbyskolan årskurs 7–9 ges företrädesvis i de praktiskt-estetiska ämnena. Här har eleverna cirka 8-10 olika val som förändras över tid. Eleverna kan också välja mellan ishockeyträning och fotbollsträning. Dessa lektioner planeras av lärare och tränare från lokala klubbar och utförs sedan av tränare. Elevens val ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenligt med målen i den kursplan eller de kursplaner regeringen fastställt för det ämne eller de ämnen som utgör elevens val. Enligt läroplanen ska en lektion planeras av lärare och elev tillsammans och sedan utföras under lärares överinseende. Inspektörerna bedömer att elevens val på Högbyskolan årskurs 7–9 inte är förenligt med författningarnas krav och måste därför åtgärdas. När skola har för tillfället inget elevens val vilket även det måste åtgärdas.

Svenska som andraspråk är ett eget ämne med egen kursplan och egna betygs-kriterier, med syftet att eleverna ska uppnå en funktionell behärskning av det svenska språket i nivå med elever som har svenska som modersmål. Rektorn ska göra en bedömning om en elev behöver undervisning i svenska som andraspråk, vilken då ersätter undervisningen i svenska. En elev som läser svenska som andraspråk ska också få betyg i det ämnet. På Garða skola, Högbyskolan årskurs 1–6 och När skola finns enligt rektorn inga elever i behov av att läsa svenska som andra språk modersmål eller ges studiehandledning på modersmålet. På Högbyskolan årskurs 7–9 ges svenska som andraspråk som ett stöd och inte utifrån kursplanen i svenska som andra språk. Inspektörerna bedömer att svenska som andraspråk inte anordnas i enlighet med författningarna, vilket måste åtgärdas.

### Personal

Alla lärare ska ha en utbildning för den undervisning de bedriver. Så är också fallet på Garða skola i alla ämnen utom trä- och metall- och textilslöjd.

På Högbyskolan årskurs 1–6 har också alla lärare en utbildning för den undervisning de bedriver utom i idrott och hälsa och på När skola saknar en i personalen en adekvat utbildning. På Högbyskolan årskurs 7–9 har enligt rektorn cirka 95 procent av lärarna en utbildning avsedd för den undervisning de bedriver. Inspektörerna bedömer att skolorna i stort har personal med en utbildning avsedd för den undervisning de bedriver.

Kompetensutvecklingen på skolorna sker delvis samlad och då med utgångspunkt från skolans resultat, delvis på lärarnas egna initiativ.

**Materiella resurser**

Inspektörerna bedömer att läromedel, lokaler, skolbibliotek och användning av datorer ger förutsättningar för en ändamålsenlig undervisning på samtliga skolor.

| Datum      | Ort       |
|------------|-----------|
| 2008-01-29 | Stockholm |

Tommy Bucht

Mats Peterson

Stig Westlund